

Al jong werd Jiddu Krishnamurti door anderen 'herkend' als spiritueel leraar

De doe-het-zelf spiritualiteit van Krishnamurti

Krishnamurti (1895-1986) was een spiritueel rebel. Alle methoden, goeroes en religies helpen je niet op weg, maar zijn juist obstakels op het pad naar verlichting, zei hij. 'Niemand kan je bevrijding geven, je moet het zelf binnen in je vinden.'

Wie Jiddu Krishnamurti zegt, zegt Ommen. Want hier hield een van de grootste spiritueel leraren van onze tijd in 1929 een historische toespraak. "De waarheid is een land zonder paden," zei hij tegen de drieduizend toehoorders ter plekke, en nog eens duizenden mensen volgden hem live op de radio. Die paar woorden vatten Krishnamurti's inzichten mooi samen: er is geen pad, geen religie, geen filosofie, geen goeroe, geen discipline die ons naar verlichting zal leiden. De sleutel naar een lichter leven hebben we alleen zelf in handen. "Geloof is puur een individuele aangelegenheid en je kunt en moet dat niet organiseren. Doe je dat wel, dan is het dood, uitgekristalliseerd. Waarom moeten we een organisatie hebben? Je gebruikt een typemachine om brieven mee te schrijven, niet om 'm op een altaar te zetten en te aanbidden." Tot het einde van zijn leven reisde Krishnamurti de wereld rond om lezingen te geven en de mensen

ervan te doordringen vooral hun eigen weg te volgen. Religie of filosofie belemmert inzicht in de waarheid alleen maar, zei hij. Van India tot Amerika en Europa tot Australië, overal trok hij volle zalen en hing men aan zijn lippen. Zijn heldere inzichten trokken ook de aandacht van staatshoofden en prominente wetenschappers, schrijvers en kunstenaars. Maar in volgelingen was hij niet geïnteresseerd. "Op het moment dat je iemand volgt, volg je niet langer de waarheid," zou hij vaak zeggen.

HEILIGE TAAK

De goeroe die geen goeroe wil zijn - het overkwam Krishnamurti. Hij was spiritueel leraar tegen wil en dank. Lange tijd werd hij zelfs beschouwd als de nieuwe messias, op wie de wereld eeuwenlang zou hebben gewacht, al begon zijn levensverhaal heel anders. Hij groeide op in een Indiaas bergdorp als een ziekelijk kind. Omdat hij slecht kon leren, kreeg hij van zijn onderwijzer bijna dagelijks stokslagen. >

> Het zag ernaar uit dat hij vanwege zijn zwakke gezondheid jong zou sterven, maar op zijn veertiende nam zijn leven een onverwachte wending. Zijn vader werkte als kantoorklerk voor de theosofische beweging, een wereldwijde spirituele organisatie die een groot centrum had in de Indiase stad Adyar. Daar zag de Engelse theosoof Charles Leadbeater de jonge Krishnamurti op een dag op het strand lopen. Hij werd onmiddellijk diep geraakt. ‘Hij heeft een prachtig aura, zonder een spoor van zelfzuchtigheid,’ merkte hij op tegen een collega. Leadbeater nam de jongen onder zijn hoede, ervan overtuigd dat hij was voorbestemd voor de rol van wereldleraar. Een messias die de mensheid nieuwe spirituele lessen zou leren. Vanaf dat moment werd de jonge Krishnamurti klaargestoomd voor deze heilige taak. De theosofen gaven hem een opleiding in Engeland en namen hem vervolgens mee de hele wereld over. Hij sprak op grote spirituele congressen en ontmoette vele invloedrijke mensen.

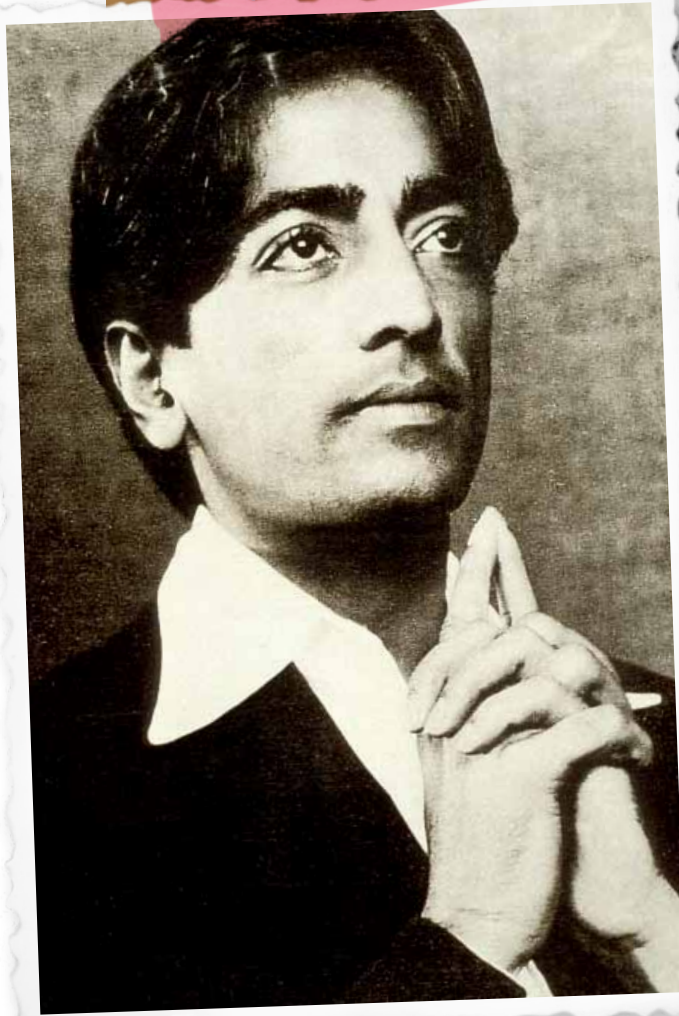
HET LICHT ZIEN

Parallel aan zijn gepamperde leven in de landhuizen van rijke theosofen maakte Krishnamurti een geheel eigen spirituele ontwikkeling door. Op zijn 27ste kreeg hij een ervaring die hem ten diepste veranderde. Het begon met enorme pijnen in zijn lichaam, die dagenlang aanhielden. Daarbij verloor hij geregeld het bewustzijn of hij verviel tot kinderlijk gebrabbel. Toen hij op een avond geradbraakt onder een boom in de tuin ging zitten, werd hij overvallen door een ervaring van *samadhi*, een diepe meditatieve trance die uitmondde in een permanente staat van verlichting. Hij beschreef de ervaring in een brief aan zijn theosofische collega’s: ‘Niets kan ooit meer hetzelfde zijn. Ik heb het licht gezien. Ik heb het mededogen

aangeraakt dat alle verdriet en leed heelt. Ik heb gedronken van de fontein van vreugde en eeuwige schoonheid. Dit is niet voor mijzelf, maar voor de wereld.’ Die episoden van pijn gevolgd door verlichting bleven zijn leven lang terugkeren. Hij noemde ze ‘het proces’. Volgens Krishnamurti werd zijn lichaam op die manier ontvankelijk gemaakt voor het hoge bewustzijn dat hij had bereikt. Na zijn spirituele doorbraak beseftte Krishnamurti dat hij de mal waarin de theosofische beweging hem probeerde te duwen, begon te ontgroeien. De verering die hem als toekomstig wereldleraar voor de voeten werd geworpen, ging hem steeds meer tegenstaan. Hij begon zich openlijk uit te spreken tegen het idee van een spiritueel leider die anderen vertelt wat ze moeten doen. “Niemand kan je bevrijding geven, je moet het zelf binnen in je vinden,” zei hij telkens, maar voor veel theosofen was hij nog altijd een soort godheid die hun de weg zou wijzen. In 1929 besloot hij definitief met de beweging te breken; hij was toen 34. Tijdens een jaarlijks theosofenkamp in Ommen hield hij zijn eerder genoemde legendarische toespraak én hij ontbond de Orde van de Ster, de organisatie die de wereldleider moest aankondigen. Maar hij bleef wel trouw aan zijn spirituele missie. “Ik houd mezelf slechts met één essentieel doel bezig: de mens bevrijden,” zei hij in dezelfde toespraak. “Ik wil hem bevrijden van al zijn ketens, van al zijn angsten, en geen nieuwe religie stichten of een nieuwe filosofie of theorie opstellen.” Vanaf nu zou hij zijn eigen pad gaan, een pad dat niet was voorgekauwd door anderen. Alle grond en huizen die hem door de theosofen waren geschonken, gaf hij terug. Hij betrok een landhuis in Californië - gekregen van een bewonderaar.

DE WERELD ALS LERAAR

Het waren niet alleen Krishnamurti’s woorden, het was vooral zijn magnetische uitstraling die zijn toehoorders raakte. Hij leek te stralen; er ging een bijna goddelijke energie van hem uit, die zijn woorden een bovenaardse overtuigingskracht gaven. Zijn lezingen bereidde hij nooit voor; hij gebruikte ook geen aantekeningen. Hij ging gewoon op een stoel op het podium zitten en de woorden kwamen vanzelf. Als mensen hem vroegen waarom hij aldoor lezingen gaf, zei hij: “Je kunt net zo goed vragen waarom een roos bloeit, waarom de jasmijn geurt of waarom een vogel vliegt.” Hij voelde dat hij op aarde was gekomen om mensen

Waar hij sprak, hingen de mensen aan zijn lippen. Op het landgoed Eerde in Ommen werden kampen van 'zijn' Orde van de Ster gehouden

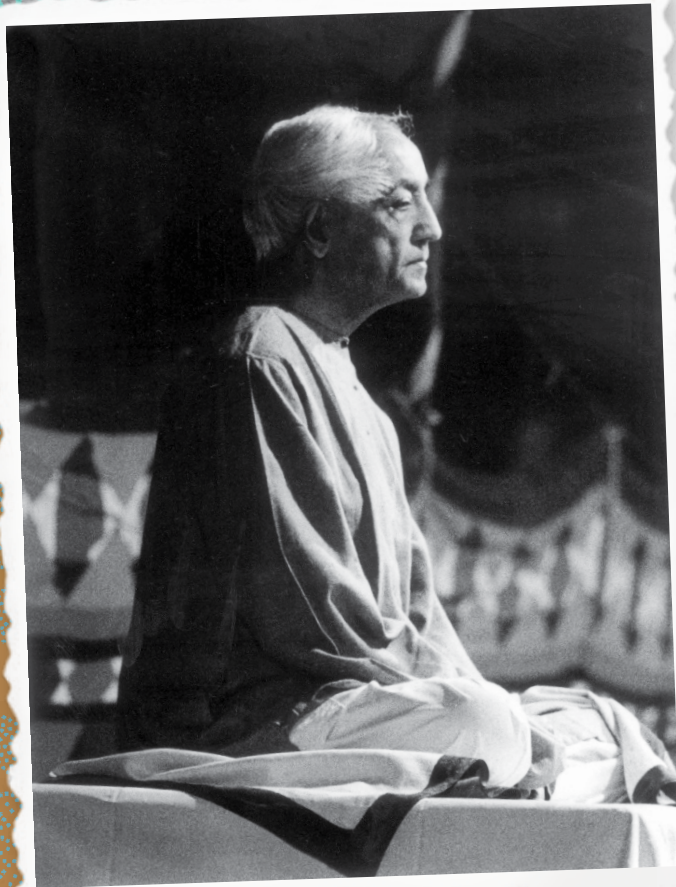
de weg te wijzen naar de waarheid. Maar: niemand kon van hem of van wie dan ook afhankelijk zijn. “Leven is zelf ontdekken wat waar is en dat kun je alleen doen als je vrij bent.” Volgens Krishnamurti is de waarheid niet iets wat zich in een onbereikbare hogere sfeer bevindt, maar is het innig vervlochten met het dagelijks leven. Alleen als we goed leren luisteren en observeren, kunnen we de waarheid over onszelf en over het leven ontdekken. “Als je werkelijk leert, is alles je leraar,” zei hij. “Een dood blad, een voorbijvliegende vogel, een geur, een traan, de rijken, de armen, de mensen die huilen, de glimlach van een vrouw, de verwaandheid van een man.” Zelf hield Krishnamurti er enorm van om het leven in al zijn facetten te bestuderen. Hij lunchte het liefst in een vol restaurant, waar hij de mensen aandachtig in zich opnam.

EEN BOS VOL LICHT EN SCHADUW

Krishnamurti zegt dat we het stille observeren zijn we verleerd, omdat ons hoofd te vol zit met kennis, vooroordelen, dogma’s en doctrines. Hij raadde

daarom aan om de geest eerst grondig leeg te maken. “Als je geest is ontdaan van beelden, van ritueel, van geloof, van symbolen, van woorden, van het herhalen van mantra’s en van alle angst, dan zal wat je ziet het echte zijn, het tijdloze, het eeuwige, dat God genoemd kan worden.” Hoe bereik je dit? Krishnamurti noemde meditatie van essentieel belang. Maar geheel in zijn stijl weigerde hij er een methode voor aan te reiken. “Het is onmogelijk meditatie van een ander te leren. Zij kent geen techniek en geen autoriteit.” We moeten juist niet te veel ons best doen. “Elke poging tot mediteren is de ontkenning ervan,” zei hij. We hoeven er alleen voor te zorgen dat onze geest open en alert is, zonder iets te verlangen of te verwachten. Dan gebeurt meditatie als vanzelf. “Meditatie is de bries die naar binnen waait als je het raam open laat; maar als je het welbewust open houdt, haar welbewust uitnodigt, zal ze nooit komen.” Met zo’n open geest hoef je je ook niet terug te trekken op een meditatiekussentje. Het leven wordt vanzelf een meditatie, zegt Krishnamurti. >

‘Meditatie is de bries die naar binnen waait als je het raam open laat’

Boven: fietsend over landgoed Eerde
Onder: foto uit 1925; een jaar later
stierf Krishnamurti aan leukemie

> “Meditatie is niet iets wat losstaat van het dagelijks leven. Meditatie kan plaatsvinden als je in een bus zit, in een bos vol licht en schaduw wandelt, naar het zingen van de vogels luistert of naar het gezicht van je vrouw of je kind kijkt.”
In die meditatie volgt je geest alles wat er gebeurt zonder te oordelen, erover na te denken of zich ermee te bemoeien. ‘Keuzeloos gewaarzijn’ noemde Krishnamurti die meditatieve staat. Als alleen de pure observatie overblijft, vindt er vanzelf een innerlijke transformatie plaats. “Enkel het feit dat je gewaar bent van wat *is*, is waarheid. Het is waarheid die bevrijdt, en niet je streven om vrij te zijn.”

INNERLIJKE REVOLUTIE

Paradoxaal genoeg komt die transformatie alleen als we niet *willen* veranderen. “Alleen dat wat *is* kan getransformeerd worden, niet dat wat je graag *wilt* zijn,” aldus Krishnamurti. “Als ik dom ben en ik zeg dat ik intelligent moet worden, dan is de poging om intelligent te worden alleen maar een nog grotere domheid. Maar als ik domheid zie en begrijp, zoals die tot uitdrukking komt in mijn dagelijks leven, dan maakt alleen dat besef al een einde aan mijn domheid. Probeer het maar eens. Merk op met hoeveel respect je een gezagsdrager benadert en hoe weinig respect je toont voor iemand die je niets te bieden heeft. Dan ga je ontdekken hoe dom je bent. En dat besef omvat intelligentie en gevoeligheid.”

‘De waarheid is een land zonder paden’

Een betere wereld begint bij deze innerlijke revolutie, bij deze transformatie van negatieve eigenschappen. Alleen als we onszelf veranderen, kunnen we werkelijk iets voor de wereld betekenen, want de crises om ons heen zijn het gevolg van onze eigen onvolkomenheden. “Zoals wij zijn, zo is de wereld,” zei hij vaak. “Als wij bekrompen, jaloers, ijdel en hebzuchtig zijn, is *dat* wat we om ons heen scheppen, en is *dat* de maatschappij waarin we leven.”

ZOMAAR GELUKKIG

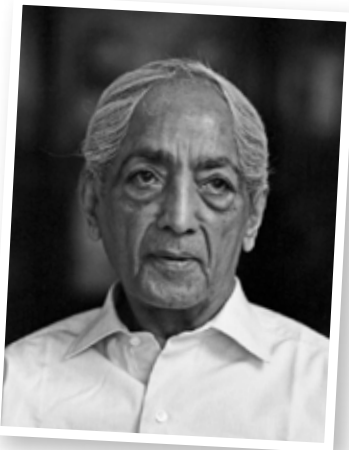
Om onze negatieve patronen te doorbreken, hoeven we ze dus alleen maar goed te observeren. Dat klinkt simpel, maar volgens Krishnamurti is het ontzettend moeilijk. “Om jezelf te volgen en te zien hoe je gedachten werken, moet je buitengewoon alert zijn. De moeilijkheid is dat we zo ongeduldig zijn; we willen opschieten, een doel bereiken, en zodoende geven we onszelf geen tijd en gelegenheid om onszelf te bestuderen en te observeren.”
We jagen bijvoorbeeld geluk na. Maar dit weerhoudt ons er juist van het te bereiken, herhaalde Krishnamurti keer op keer. In de stilte van een geest die is opgehouden met streven bloeien liefde, vrijheid en geluk vanzelf op. “Als je je er niet voor inspant om gelukkig te zijn, is onverwacht en onverklaarbaar het geluk opeens aanwezig, voortvloeiend uit de zuiverheid en de schoonheid van het bestaan.”
Krishnamurti vertrouwde ooit een vriendin toe dat hij nooit gedachten had. Al vanaf zijn jeugd was zijn geest leeg, kalm en stil geweest. Toch hield hij vol dat ieder mens dit zou kunnen ontwikkelen. Als iemand hem verweet dat hij vanwege zijn eigen verlichting makkelijk praten had, zei hij: “We hoeven niet allemaal Edisons te zijn om het licht aan te doen.”

WEIDSE LEEGTE

Het leven van Krishnamurti heeft iets ongrijpbaars, het zit vol tegenstrijdigheden. Zijn boodschap was geen goeroes of heilige meesters te volgen, terwijl hij zelf nota bene een spiritueel leraar was. Toen hij daar eens naar werd gevraagd, antwoordde hij: “Natuurlijk wijs ik de weg. Dat doen we allemaal. Als ik een man op straat de weg vraag, vertelt hij het me. Maar ik verwacht geen devotie en ik zeg niet: ‘Mijn God, u bent de grootste van alle mensen.’ Dat is te kinderachtig.”
Hij beschouwde het bestuderen van heilige geschriften als volslagen zinloos, maar gaf zelf boeken uit en zijn lezingen werden op videoband vastgelegd. Hij verdedigde zich door te zeggen dat hij niemand wenste te overtuigen van zijn denkbelden, maar dat hij zijn gehoor slechts een spiegel wilde voorhouden, waarin ze zichzelf konden zien zoals ze waren. Als er dan iets was wat hun niet aanstond, moesten ze dat zelf veranderen.
Wat hem vooral tegenstond aan het volgen van goeroes en doctrines, was dat mensen erdoor geneigd waren niet meer hun eigen problemen op te lossen en de waarheid niet meer in zichzelf te

‘Op het moment dat je iemand volgt, volg je niet langer de waarheid’

zoeken. Dat hij daarbij alle spiritueel leraren, wegen en tradities over één kam scheerde, zullen we hem maar vergeven. Waarschijnlijk hebben de verering en verwachtingen waarmee hij in zijn jonge jaren als messias in spe werd overstelpt, hem een levenslange allergie opgeleverd voor alles wat riekt naar spirituele autoriteit.
Krishnamurti bleef tot het einde van zijn lange leven lezingen geven. Zijn allerlaatste bijeenkomst sloot hij af met de nauwelijks hoorbare woorden: “Het eindigt.” Hij wist dat hij niet lang meer te leven had. Kort voor zijn dood merkte hij tegen een van zijn vertrouwelingen op: “Ik denk niet dat mensen beseffen wat voor enorme energie en intelligentie er door dit lichaam zijn gegaan. Nu kan het lichaam het niet meer aan.”
Hoewel duizenden mensen hem hadden aangehoord, stelde hij nuchter vast dat er maar weinigen waren die zijn aanwezigingen echt hadden opgevolgd. “Als jullie eens wisten wat jullie hebben gemist,” verzuchtte hij. “Die weidse leegte.”

Meer lezen?

- * Mary Lutyens, ‘The life and death of Krishnamurti’ (biografie), Krishnamurti Foundation Trust
- * Krishnamurti, ‘The First and Last Freedom’, HarperOne
- * Krishnamurti, ‘Denk daar maar eens over na’, Synthese
- * ‘De mooiste meditatie van Krishnamurti’, Happinez

TEKST ABHINABHA TANGERMAN
FOTOGRAFIE GETTY IMAGES, HOLLANDSE HOOGTE